

Abstrakt:

Východiska: Téma práce vychází z vlastní zkušenosti z praxe terénního programu a faktu, že navzdory dlouholeté tradici harm reduction programů v České republice, nedochází dlouhodobě ke snížení počtu injekčních uživatelů a přechodu na méně rizikovou aplikaci. V momentě, kdy se injekční aplikace stále jeví nejčastějším způsobem aplikace mezi problémovými uživateli drog a dlouhodobě nedochází ke změně, je důležité zkoumat souvislosti této problematiky a snažit se o její bližší pochopení, potažmo o pochopení fenoménu závislosti na jehle

Cíle: Prvním cílem je tedy zjistit, zda se liší míra rizikového chování uživatelů, kteří vykazují znaky závislosti na jehle v porovnání s uživateli, kteří znaky závislosti na jehle nevykazují. Druhým cílem je prozkoumat, zda existuje souvislost mezi psychopatologickými charakteristikami injekčních uživatelů a fenoménem fixace na jehle, případně jaké konkrétní psychopatologické charakteristiky se objevují, tyto charakteristiky porovnat s uživateli bez známek závislosti na jehle. Třetím cílem práce je zjistit, zda a případně jak se liší míra rizikového chování u uživatelů, kteří vykazují závislost na jehle, v kontextu jejich psychopatologických charakteristik.

Výzkumný soubor: Výzkumný soubor byl tvořen 60 respondenty z řad klientů nízkoprahových služeb pro aktivní uživatele návykových látek. Za závislé na jehle bylo možné určit celkem 23 respondentů (38,3 %), kontrolní skupinu tedy byla následně utvořena 37 respondenty (61,7%).

Použité metody: Zvolenou metodou sběru dat byla baterie dotazníků: IN-COME dotazník, BBV-TRAQ, SCL-90 a NEFPRO. Baterie dotazníku byla administrována za účasti výzkumníka. Jako metody pro testování na základě výzkumných otázek vedle deskriptivních statistických metod zvolen Mann-Whitneyho test (4 testy), Chí-kvadrát test (11 testů) a Spearmanův korelační koeficient.

Výsledky a závěr: Nebyl zjištěn statisticky signifikantní rozdíl v míře rizikového chování spojeného s injekční aplikací; rizikového sexuálního chování ani v dalších formách rizikového chování. Signifikantní rozdíl rovněž nebyl prokázán v celkové míře rizikového chování. U uživatelů, kteří vykazují znaky závislosti na jehle, se v nejvyšší míře objevují následující psychopatologické charakteristiky: Hostilita (69,6 %), Paranoidní myšlení (65,2 %), dále dimenze Obsese – kompulze (60,9 %) a Deprese (56,5 %). Souhrnná míra distresu nad hranicí psychopatologie je přítomna u 52,2 %. Mezi skupinami nebyl prokázán statisticky signifikantní rozdíl v žádné z testovaných dimenzí dotazníku SCL-90. Lze tedy konstatovat, že zmíněné charakteristiky se v porovnání u obou skupin nijak neliší. U závislých na jehle nebyla u dimenzí somatizace, interpersonální senzitivita a nezařazené položky prokázána korelace mezi danou dimenzí a celkovou mírou rizikového chování, v kladném ani záporném směru. Oproti tomu u dimenzí Fobická úzkost a Psychoticismus byla prokázána slabá míra kladné korelace mezi danou dimenzí a celkovou mírou rizikového chování. U dimenzí Obsese, Deprese a Úzkost dokonce střední míra kladné korelace. Zároveň z výsledků vyplývá, že také Celková míra distresu ve střední míře kladně koreluje s celkovou mírou rizikového chování. Na základě výsledků usuzují, že z hlediska harm reduction intervencí není třeba rozlišovat uživatele se závislostí na jehle od ostatních injekčních uživatelů.

Klíčová slova: závislost na jehle psychopatologické charakteristiky – rizikové chování – injekční uživatelé drog - harm reduction